

Autoare distinsă cu
Premiul Pulitzer pentru Ficțiune în 2023

BARBARA KINGSOLVER

*Un mesaj înțelept
pentru timpurile noastre agitate.*

The Sunday Times

Sub cerul liber, stăm în lumină

Traducere de
Anca-Maria Pănoiu

Cuprins

1	Casa care cade	11
2	Începători	41
3	Căutători	53
4	Scila și Caribda	75
5	Înainte	93
6	Tovarăși ciudați	119
7	Tortul	149
8	La adăpost	175
9	În prima linie	203
10	Darul magilor	239
11	Revelații	265
12	Comoara din cufărul timpului	301
13	Briciul lui Occam	325
14	Ziua de pe urmă	349
15	Rezerve neașteptate	363
16	Cer albastru	391
17	Prăbușirea	399
18	Supraviețuire	425
	<i>Mulțumiri</i>	431

Casa care cade

– Cel mai simplu ar fi s-o demolați, spuse bărbatul. Casa e un dezastru.

La auzul veștii, simți cum i se urcă sângele la cap: un vuiet de strămoși țărani cu pietre în pumni, ținându-i piept prigonitorului. Numai că bărbatul ăsta era constructor. Ea îl chemase și tot așa putea să-i spună să plece. Willa așteptă să i se domolească panica, răstimp în care el rămase în picioare, privindu-i dezastrul. Îi răspunse alegându-și vorbele cu grijă:

– Nu e o ființă vie, ca s-o declari moartă și gata. Tot ce se strică într-o structură poate fi înlocuit cu altă structură. Corect?

– Corect. Ce încerc să spun e că aici structura care trebuie înlocuită e casa cu totul. Îmi pare rău. La dumneavoastră, temelia e inexistentă.

Din nou, vuiet în timpane. Îi privi lung combinezonul negru, învelit într-o rețea de pânze de păianjen care se prinseseră de el în spațiul strâmt de trecere. Petrofaccio, așa îl chema. Pete.

– Cum e posibil ca o casă atât de veche să nu aibă temelie?

– Nu toată casa. Vedeți acolo, unde au adăugat extinderea? Pereții ăia nu au nimic solid pe care să se sprijine. Și extinderea implică bucătăria, băile, practic tot ce aveți nevoie într-o casă funcțională.

„Include“, gândi ea. „Cuvântul *implică* e greșit în context.“

Unul dintre băieții vecinilor se strecură pe ușa din spate. Privirea i se izbi în fugă de Willa, apoi se îndepărtă rapid, în salturi, croindu-și drum înspre alee prin labirintul de mașini din curtea lui. El și fratele

său lucrau la vehicule mai ales noaptea, manevrând unelte de colo-colo, în lumina frontalelor. Zeflemeaua lor tăcută și înjurăturile intermitente în spaniolă, exprimând frustrare ori reușită, pluteau prin ferestrele de la dormitorul Willei ca o muzică nocturnă dintr-un oraș nou. Nu avea nimic cu cimitirul de mașini sau cu băieții aceia arătoși și cu prietenii lor, toți în șorturi și în șlapi de plastic, de parcă viața începea într-un vestiar. Greșită aici era condamnarea la moarte îndreptată împotriva casei ei, în timp ce casa de alături se ținea dreaptă, nonșalantă, cu linia acoperișului curbată periculos și cu placajul exterior cojindu-se în fâșii leproase. Casa Willei era din cărămidă. Nu paie, nu bețe, nimic care să fie spulberat dintr-o suflare de vânt.

Ar fi fost rândul ei să vorbească, dar tăcerea se prelungea. Domnul Petrofaccio cercetă amabil cei doi arbori imenși care umbreau curtea și jumătate de cvartal. Willa admirase mereu perechea de uriași de la fereastra bucătăriei, presupunând că erau la fel de bătrâni precum casa, dar nici prin gând nu-i trecuse că ar putea să aibă o speranță de viață mai mare.

– Habar n-am cine ar face așa o treabă, vorbi el în cele din urmă. Să adauge o extindere fără să-i facă temelie. În orice caz, nu un constructor care se respectă.

Acum, că se uita și ea mai bine, casa chiar părea să stea direct pe pământ, cu cărămizile din partea de jos lăfăindu-se în afară, în șiruri neregulate. Peste acoperișul în două ape care adăpostea etajul al treilea și extinderea pe două nivele se întindea o carapace de tablă ruginită, cârpăcită în partea din spate, aparent la repezeală. Două coșuri de fum înalte erau înclinate în direcții opuse. În josul pereților de cărămidă se întindeau niște crăpături zigzagate, de forma fulgerelor. Cum de nu văzuse toate astea? Willei îi stătea în fire să-și ridice scutul de anxietate de fiecare dată când cineva din familie mergea la un consult de rutină sau când suna telefonul la ore târzii, așteptându-se la ce e mai rău, pentru ca viața să n-o ia prin surprindere. Dar în dimineața aceea căutase constructori fără să aibă vreo presimțire rea la modul serios. Se gândise, probabil, că familia ei își epuizase deja partea de ghinion.

– Nu pot să vă angajez ca să-mi dărâmați casa și s-o reconstruiți.

Willa își trecu mâinile prin păr, în dreptul tâmpelor, simțindu-se ca o idioată. Ambele-mâini-duse-la-tâmpole erau un tic nervos de care încerca să scape de vreo douăzeci de ani, de când copiii îi spusese că o făceau să semene cu *Strigățul*. Își vârî pumnii în buzunarele șortului kaki.

– Ne gândeam s-o reparăm, s-o vindem și să ne luăm ceva mai aproape de Philadelphia. Nu avem nevoie de atâta spațiu. *Nimeni* nu are nevoie de atâta spațiu.

Domnul Petrofaccio nu se pronunță cu privire la latura morală a lucrurilor.

– Dar îmi spuneți c-ar trebui s-o reparăm mai întâi dacă vrem s-o scoatem la vânzare. Și am observat că una din patru case din orașul ăsta are afișată o plăcuță cu „De vânzare“. Vreți să spuneți că toate sunt într-o formă mai bună decât casa asta?

– Douăzeci și cinci la sută dintre ele, dar e o estimare generoasă. Corect ar fi zece la sută.

– Și se vând?

– Nu.

– Deci și ăsta e un motiv ca să nu demolăm casa, spuse ea, dându-și seama că logica ei din acel moment nu era prea ascuțită. OK, știți ceva? Cel mai important e că locuim aici. Chiar acum îl avem la noi pe tatăl soțului meu, care e invalid. Și pe fiica noastră.

– E și un bebeluș în schemă, nu-i așa? Am văzut lucruri de bebeluș, leagăn și toate cele. Când inspectam fisurile din țeava de la etajul al treilea. Spuneți că aveți de gând să vă restrângeți – de, mă mir și eu. Pare că aveți o familie mare.

Willa rămase cu gura căscată. Nu-i răspunse. Pete scoase o batistă din buzunar, își șterse fața, își suflă nasul și o băgă la loc. Probabil că se cocea în combinezonul ăla.

– Asta este o întâmplare binecuvântată, doamnă, își dădu el cu părerea. Un bebeluș.

– Mulțumesc. E copilul fiului meu, nou-născut. Weekendul ăsta ne ducem la Boston cu mașina, ca să vedem bebelușul și să le ducem leagănul.

Pete încuviință gânditor.

– Cu tot respectul, doamnă, dar înainte să cumpere o casă, oamenii cer în general o evaluare.

– Nu am *cumpărat-o!* spuse ea, străduindu-se să-și păstreze un ton neutru. Am moștenit-o. Eram în Virginia când a murit mătușa mea și ne întrebam ce să facem cu o vilă veche din New Jersey, apoi, din senin, soțul meu a primit o ofertă de lucru de la Chancel. O navetă de jumătate de oră, prea frumos ca să fie adevărat, nu-i așa?

– Soțul dumneavoastră e profesor acolo?

Lui Pete i se subțiară nările. Probabil că-i mirosea a bani, aderând la obișnuita preconcepție cum că universitarii ar și avea așa ceva.

– Cu un contract pe un an care s-ar putea să nu i se prelungească, îl rezolvă ea din două vorbe. Mătușa mea a avut casa închiriată o perioadă destul de îndelungată. Era internată într-un azil din Ocean City.

– Condoleanțe.

– E deja un an de-atunci, e-n regulă. Ea și mama au murit la o săptămână distanță, ambele de aceeași formă rară de cancer, și erau gemene. La șaptezeci și nouă de ani.

– E ceva. Adică e trist, dar seamănă cu o poveste de revistă. Un rahat de-ăla inventat, de nu-l crede nimeni.

Ea râse cu amărăciune.

– Eu chiar sunt redactor la o revistă.

– Serios? La *Newsweek*, *National Geographic*, genul ăsta?

– Da, genul ăsta. Glossy, premiată. Numai că a mea a intrat în faliment.

Pete plescăi.

– Nasol.

– Îmi cer scuze că v-am ținut în picioare. Ați dori niște ceai cu gheață?

– Nu, mulțumesc. Trebuie să ajung la Elmer, să văd o stricăciune făcută de termite.

– Bine.

Își dorea să uite tot ce-i spusese, și totuși o intriga accentul lui. Înainte să se mute, fusese îngrozită la gândul că va trebui să-i asculte pe cei din New Jersey spunând că ies pe ușe sau că se duc cu mașina la plaje, dar South Jersey era plin de surprize lingvistice. Pete ăsta părea de-al locului, parte băiat de Philadelphia care lungeste vocalele, parte *Amish* din Pennsylvania, sau cam așa ceva. Acum scruta garajul de la granița proprietăților: două etaje, ferestre de epocă din sticlă, strat gros de iederă englezească.

– Vă gândiți că e la pachet cu casa clădirea aia? întrebă ea. Actul de proprietate nu e prea clar în privința asta.

– Aia nu e a dumneavoastră. Aia trebuie să fie casa-gaj pentru proprietatea de alături.

– Casa-gaj.

– Da, doamnă. Pe vremea aia, când vindeau loturile, aveau niște condiții. Îmbunătățește proprietatea în termen de un an, arată că vrei să rămâi, plantează copaci, de-astea. Oamenii înălțau structurile astea în timp ce se dumireau cum să-și ridice casa adevărată.

– Nu, serios.

– Dacă vă uitați prin oraș, o să vedeți câteva, toate construite după același plan. Cadre ca de hambar, rapide și ieftine. Era un tip care făcea treabă bună în afacerea asta cu casele-gaj, am impresia.

– Despre ce perioadă vorbim?

– Landis, răspunse el. N-ați auzit de Landis?

– Vreun dezvoltator, ceva?

– Un rege mai degrabă, pe vremea aia. Când cumpără, aici nu e decât o adunătură de sălbăticiuni, da? Treizeci de mii de acri și nici țipenie, numai indieni și sclavi fugiți. Așa că pune la cale un plan mare de tot, ca să ademenească oamenii. Un fel de rai pe pământ, sau cam așa ceva.

– O comunitate dintr-aia utopică? Vă bateți joc de mine.

– Ba nu. Ferme, ca în cărțile ilustrate. Nu ați băgat de seamă că străzile se cheamă Plum, Peach, Apple, și tot așa? Almond?*

Pronunța *ăul*-mond. Willa îi remarcă rezistența la contrageri, precum și tendința de a repeta *pevremeaia*. Își dorea să fi avut reportofonul la îndemână.

– Mda, am băgat de seamă. Fata mea iese să plimbe câinele și se întoarce acasă cu poftă de-o gustare.

Pete râse.

– Pare sănătoasă puștoaica. Fetele mele nu vor decât chestii de-alea de le zice Sour Patch și sucuri acidulate. O scot din minți pe nevas-tă-mea, serios vorbesc.

Willa nu avea nicio intenție să dea explicații despre Tig.

– Și i-a zis Vineland** gândindu-se că oamenii o să roiască în jur precum musculițele la fructe?

– Căpitanul Landis era as la fructe, știu sigur. Și cine știe să cultive struguri, dacă nu italienii? Așa că își deschide ziarul lui, în italiană, ca

* „Prună“, „piersică“, „măr“ și „migdală“ (engl.).

** În traducere literară, „ținutul viței-de-vie“.

să atragă elementul potrivit. Neamul Petrofaccio a venit de la Palermo, din Italia. Bunica mea a păstrat un carnet cu toate chestiile astea.

Willa zâmbi.

– Landis era un bețiv.

– Nu, doamnă, tocmai asta e, că-n Vineland nu se bea alcool deloc.

Era o regulă foarte importantă pe vremea aia.

Willa sesiză destule goluri în poveste, dar tot se gândi că ar putea să sape ceva mai adânc, pentru un articol: „Utopii de secol nouăsprezece duse pe apa sâmbetei“.

– Sunteți sigur că e al lor garajul? Nu că mi-ar trebui, adăugă ea râzând. Numai dacă nu cumva vă gândiți c-o să avem nevoie de un alt loc unde să stăm.

Descurajant, dar el nu râse.

– Al lor e. Îmi dau seama după unghi și după retragere.

Willa presupuse că vecinii nu știau, altfel l-ar fi îndesat cu resturi colaterale din grădina lor de mașini stricate. Pete mai aruncă o privire casei coșcovite, ca de fermă.

– Structura originală a fost și s-a dus. Păcat. Pe vremea lor, originalele alea erau niște domnișoare cu clasă. La fel ca a voastră.

– Mai greu cu temelia. Necazul multor domnișoare, am impresia.

Pete se uită la ea, cu aerul evident că nu i părea o glumă potrivită.

– Dacă e așa mare păcat să le pierdem, n-ar trebui s-o putem salva pe a noastră? Nu există finanțări pentru genul ăsta de lucruri? Conservarea edificiilor istorice?

El ridică din umeri.

– La momentul de față, scumpului nostru oraș îi suflă vântul prin buzunare.

– Trebuie să fi fost pline la un moment dat. Am impresia că locul ăsta a fost construit pe o etică a muncii imigranților, cu bani moșteniți din exploatarea lemnului.

– Bani, spuse domnul Petrofaccio, privind lung peste niște caroserii de Ford și Chevrolet, la două fete care împingeau cărucioare cu bebeluși în josul aleii cu pietriș, conversând într-o muzicală limbă asiatică. Unde se duc banii?

Și Willa se întreba același lucru. În familia ei, în profesia ei și în cea a soțului ei, în economiile europene strămtorate și în toată nenorocita

asta de lume – unde dispăruseră banii de altădată? Soțul ei avea un doctorat în politică globală, fiul ei era economist și niciunul nu părea absolut deloc interesat de acest mister care pe ea o îmbolnăvea. Cu atât mai mult cu cât era deosebit de concret.

– Asta ar fi soluția, bani de la guvern, sugerează Pete. Fiindcă niciun om de rând, persoană fizică, nu dispune de cât e nevoie aici. O vreme poți să mai sprijini una-alta, dar vremea aia trece.

Willă expiră profund.

– Bun. Nu e chiar recomandarea la care mă așteptam. Cred că încercați să spuneți că dacă nu ne hotărâm să ne demolăm căminul, singurele opțiuni care ne rămân sunt soluțiile temporare, și niciuna dintre ele nu arată prea bine. Cred că mai bine am programa altă întâlnire, când o să fie și soțul meu de față.

– În regulă.

Pete îi oferă o carte de vizită și o strângere de mână condolentă. Ea știa deja că gregarul ei soț îl va lua pe bărbatul ăsta drept amic. Toată căsnicia lor îl văzuse pe Iano făcând schimb de numere cu instalatori și mecanici – era genul acela cu o mulțime de prieteni în lista de Facebook, cu mult înainte de Facebook.

– O să vă sunăm pentru pasul următor de îndată ce dau veștile proaste. Dar vă preven, și soțul meu o să vă ofere o grămadă de motive pentru care nu putem demola casa. Și nu toate coincid cu ale mele. Între noi fie vorba, am putea să amânăm la nesfârșit.

Domnul Petrofaccio încuviință din cap.

– Știți ceva? Cu tot respectul, aud tot timpul genul ăsta de chestii. Dar n-o să vă repara casa.

* * *

Willă petrecu o oră agitată învărtindu-se pe la etajul al treilea, încercând să aleagă o cameră în care să-și instaleze biroul. Se mutaseră de o lună și reușise între timp să organizeze lucrurile acceptabil la etajele inferioare, dar nu făcuse nicio incursiune la etajul superior, cu excepția încăperii pe care o desemnase drept pod. Lângă leagănul de epocă dosise obișnuitele vechituri – podoabe de sărbători, echipament sportiv aproape nefolosit, plus cutii cu amintirile copiilor, de la

picturi făcute cu degetul la vârsta preșcolară până la proiectele lui Tig de la orele de științe, uzate acum, și albumele de absolvire ale lui Zeke, toate semnate de fete care îl găseau prea drăguț să-l poată uita.

Willa își aminti motivul invocat de constructor ca să-și bage nasul în toate astea: țeava fisurată? Dumnezeule. Suna ca un anevrism. Ce o șoca era mina lui veselă din clipa când oferise îngrozitorul prognostic. Exact ca ultimul oncolog al mamei sale.

Ca să iasă din vrie, își îndreptă atenția asupra camerei care dădea spre vecinii automobiliști. O priveliște de evitat, s-ar putea spune, dar lumina după-amiezii filtrată prin frunzele fagului uriaș era absolut superbă. Iar podeaua din lemn masiv era într-o stare destul de bună, mai puțin poteca cenușie și zgâriată care unea cele patru camere nedecomandate de la etajul al treilea. Își aduse aminte de Zeke și Tig și de unul dintre câinii de-acum morți alergându-se printr-un spațiu circular ca acesta, într-unul dintre căminele lor. Care dintre ele? Boulder, se gândi, amintindu-și munții care se zăreau prin fereastra bucătăriei. Dealuri spre care și-ar fi dorit cu ardoare să evadeze, blocată cum era acasă, cu doi preșcolari, în timp ce Iano își repurta cel dintâi succes la catedră.

Camerele de la ultimul etaj erau încălzite ca niște furnale. Toate ferestrele casei erau din podea până în tavan și, până acum, majoritatea păreau blocate. Mai trase vreo doi pumni unei rame, dar până la urmă se dădu bătută, se așeză pe podea și deschisese o cutie cu cărți, așezându-le în grămezi, pe categorii. Apoi, nervoasă, le reîmpachetă. Era ridicol să se cuibărească, dată fiind soarta blestemată a cuibului. Închise ochii și se sprijini de perete, simțind răpăitul ritmic al concentratorului de oxigen al lui Nick, de la etajul întâi. Ca nu cumva să apuce vreodată să se relaxeze în singurătate, miasma socrului ei și echipamentele care îl țineau în viață năpădeau locuința. Își dorea ca Iano să fi fost acasă. Cursurile nu începeau decât peste câteva săptămâni, însă deja era împresurat cu o mulțime de sarcini de birou.

Cuvântul *birou* o împunse în piept cu o nostalgie dureroasă. Date fiindu-i vârsta și profesia – cincizeci și ceva de ani, jurnalistă –, era posibil să nu mai aibă parte niciodată de o viață profesională cu colegi, bârfe de birou și cu un stimul regulat pentru a ieși din pantalonii de trening. O chinuiau durerile-fantomă ale restului vieții sale productive, amputată peste noapte. În ultimii ani petrecuți la revistă lucrase mai mult de acasă, dar oricum, drumurile regulate la biroul

central de la periferia D.C.-ului îi consumaseră atât de multă forță vitală, încât începuse să-și invidieze prietenii liber-profesioniști. De această invidie Willa se vindecase imediat. Acum înțelegea că biroul o transformase într-o persoană oficială. Întreaga ei carieră era pusă retroactiv sub semnul întrebării. Cum se putea ca un profesionist să se trezească într-o bună zi fără profesie? Ca să rămână întreagă la cap, trebuia să trimită câteva oferte în calitate de liber-profesionistă, iar primul pas era să-și revendice o cameră doar a ei. Acum, până și acel proiect simplu părea întinat de alura calamității.

Se întinse pe podea și privi lung petele concentrice și maronii de pe tavan. Iano propusese să acopere petele cu vopsea și gata, fiindcă așa era Iano. Willa se gândise că dacă din grinzile de sus se scurgea fluidul acela închis la culoare, problema trebuie să fi fost îndeajuns de serioasă încât să merite vizita unui constructor. Tabla trebuia cârpită pe alocuri, poate că în bârnele de sus aveau să găsească chiar porțiuni putrezite. Dar toată casa, un *dezastru*? Șocul se abătu asupra Willei ca un eșec personal. Ca și cum ar fi atras dezastrul prin simplul fapt că nu-l văzuse venind.

Se ridică cu greutate, coborî scările, o trezi pe Dixie din puilul de somn pe care-l trăgea pe preșul din holul de la intrare, îi puse lesa și o împinse pe ușă afară, la plimbare. Dixie, care cu ajutorul unui Prozac pentru căței deloc ieftin reușise să-și înfrângă groaza de-o viață de a călători cu mașina, făcând față astfel mutării din Virginia, dar care acum nu mai voia decât să-și doarmă restul zilelor, ca să-și alunge buimăceala. Willa înțelegea avantajele acestui program de viață.

– Ușurel, ușurel, o struni ea, întrebându-se ce pricepeau ochii bătrâni ai lui Dixie din trotuarele acestea ale Vinelandului, crăpate peste tot, cu ridicături pricinuite de rădăcinile ca niște monturi ale uriașilor arbori seculari.

Toate străzile ofereau aceeași priveliște a trunchiurilor de stejar și arțar, aliniat precum coloanele Partenonului. Utopia constructorului avea sens: copacii aceștia sugerau că acum un secol aici se făcuse o planificare urbană riguroasă. Trecu prin fața casei vecine, cu parcare ei pe colț plină ochi cu automobile, apoi o luă spre sud pe Sixth, avansând cu greutate din cauza lui Dixie, care inspecta fiecare trunchi de copac. Cățeaua era pretențioasă când venea vorba să-și golească vezica, dar părea nerăbdătoare să adulmece noutățile locului, ca și

când ar fi fost altele decât ieri. La fel ca vârstnicii așezării, pe care Willa îi zărea prin bufete cufundați în săptămânalul local, de parcă s-ar mai fi întâmplat ceva nou pe acolo de la ultimul număr încoace.

Traversă Landis Avenue, o stradă principală ciudată din cauza dimensiunilor ei exagerate, largă cât o autostradă cu patru benzi, cel puțin. Iano avea câteva teorii interesante cu privire la ea, dar adevărul se dovedise banal: Landis, baronul locului, își făcuse o stradă pe măsura egoului său. Putea s-o paveze și cu aur, tot degeaba. Acum să-și fi văzut micul burg pe moarte, cu strada principală așa de pustie, că Willa se simțea în siguranță traversând cu ochii în telefon, relaxată și neatentă, împreună cu cățeaua care era oarbă cu acte-n regulă.

Voia să-l sune pe Iano și să-l pună la curent cu noul episod al dezastrului lor familial, pentru ca el să-i împărtășească senzația de înec. Dar la ora asta probabil că era deja în drum spre casă, iar Iano era un șofer foarte ușor de distras. De fapt, mama ei era cea pe care și-ar fi dorit s-o sune imediat ce primise veștile rele, sau și mai bine, în timp ce le primea, cât domnul Petrofaccio își sufla nasul. Primul lucru dimineața și ultimul seara, de fiecare dată când vreo ceartă cu Tig o făcea bucăți, mama ei fusese cea care o ajuta să se adune. Când cineva contează atât de mult, nu-l pierzi când moare. Îl pierzi puțin câte puțin, din viață.

Willa și Dixie trecură pe lângă un amanet, o casă de ajutor social, un restaurant thailandez și magazinul chinezesc numărul unu, apoi o luară din nou spre sud. După cinci cvartale, la Eighth colț cu Quince, Dixie își alese în sfârșit o rădăcină de arțar pe care să facă pipi. Majoritatea caselor din acest cvartal datau cam din aceeași perioadă victoriană, câteva dărăpănate, două de vânzare. Și, mai mult ca sigur, reperă în curțile din dos două clădiri cu aspect de garaj, identice ca model, dar căroro anii de folosință diferită le schimbaseră înfățișarea: una adăpostea un sedan Honda; cealaltă era un bârlog uman, acoperit cu vechi plăcuțe de înmatriculare. Își forță memoria o clipă ca să-și aducă aminte cuvântul. Îi veni: *gaj*. Case-gaj. Predecesoare ridicate la rezezeală ale mult mai îngrijitelor vile care acum stăteau să cadă.

Dixie se legăna spre casă. Willa o urmă, simțind în stern cuvântul *dezastru*. Cum era posibil ca doi oameni muncitori să facă totul în viață așa cum trebuie și totuși, la cincizeci și ceva de ani, să ajungă efectiv în mizerie? Era furioasă pe Iano dintr-un motiv despre care